

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зільберт Валентина Сергіївна ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ПРИНЦИПИ ТА ДОСВІД	66
Костюк Михайло Анатолійович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДІВ ДЕРЖАВНОЮ КАЗНАЧЕЙСЬКОЮ СЛУЖБЮ УКРАЇНИ	68
Малюта Владислав Васильович ЩОДО НАЛЕЖНОГО СУБ'ЄКТА РОЗГЛЯДУ СКАРГИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВЛАСНИХ (САМОВРЯДНИХ) ПОВНОВАЖЕНЬ.	71
Негара Олена Віталіївна СЕГМЕНТУВАННЯ СТАТУСІВ НЕЗАЛЕЖНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ І ЧЛЕНІВ ТРУДОВОГО АРБІТРАЖУ (ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ).	75
Голоядова Тетяна Олексіївна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ЗГІДНО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ.	79
Панфілов Олег Євгенович ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.	82
Сідор Михайло Іванович ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИНИ В ОПОДАТКУВАННІ В УКРАЇНІ.	85
Гуглей Віталій Вікторович ФІНАНСОВА ДИСЦИПЛІНА У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ.	89
Подольська Анастасія Андріївна ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ FATCA	91

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович ДЕРЖАВНА ВЛАДА КРИЗЬ ПРИЗМУ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ	94
Мельничук Ольга Степанівна ОБҐРУНТУВАННЯ ДОКТРИНИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УМОВАХ ПОСТМОДЕРНУ ТА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	97
Іванченко Ольга Миколаївна ЛЕГІТИМНІСТЬ ПРАВА В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	100
Кравченко Сергій Петрович ЮРИДИЧНИЙ ТЕКСТ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРОБЛЕМА АВТОРСТВА В КОНТЕКСТІ ОНТОЛОГІЇ ПРАВА	103
Чувакова Ганна Михайлівна ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ЦІННОСТЕЙ ТА АНОМІЯ	106
Антошина Ірина Володимирівна ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАДА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.	109
Ковбасюк Степан Валерійович ІНСТИТУТ ОМБУДСМАНА В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	112
Дудник Руслана Миколаївна ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА	115
Kobko-Odarii Viktoriia Serhiivna THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE LEGAL SYSTEM OF SCOTLAND	117
Іванчук Віра Євстафіївна ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	120
Гаркуша Євгеній Олексійович СПАДКОВІ ЕЛЕМЕНТИ В ЕСТЕТИЦІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.	123

Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text> (дата звернення 01.04.2025).

4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20200101#Text> (дата звернення 01.04.2025).

5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 02.03.2014. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20140302#top> (дата звернення 01.04.2025).

6. Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 845. Дата оновлення: 13.09.2023. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2011-%D0%BF#top> (дата звернення 01.04.2025).

7. Про затвердження Порядку погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 440. Дата оновлення: 14.06.2024. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 01.04.2025).

Ключові слова: казначейство, центральний орган виконавчої влади, рішення суду, виконання рішення суду, правове регулювання.

Keywords: treasury, central executive body, court decision, execution of court decision, legal regulation.

Малюта Владислав Васильович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри адміністративного і фінансового права*

ЩОДО НАЛЕЖНОГО СУБ'ЄКТА РОЗГЛЯДУ СКАРГИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВЛАСНИХ (САМОВРЯДНИХ) ПОВНОВАЖЕНЬ

Законом України «Про адміністративну процедуру» запропоновано єдиний підхід до регулювання процедури адміністративного оскарження адміністративних актів. Варто звернути увагу, що, з огляду на складну організаційну структуру органів місцевого самоврядування та їхню інституційну самостійність, процедура адміністративного оскарження в органах місцевого самоврядування має певні особливості. Через недоліки законодавства та відсутність сталої практики адміністративного оскарження органи місцевого самоврядування уникають впровадження таких процедур, чим унеможливають реалізацію права осіб на

адміністративне оскарження. Одним з питань, які варто розглянути в контексті впровадження інституту адміністративного оскарження, є визначення належного суб'єкта розгляду скарги у питаннях щодо здійснення власних (самоврядних) повноважень. У зв'язку з наведеним, обрана тема дослідження є актуальною та практично затребуваною.

Зі змісту ч. 1 ст. 143 Конституції України вбачається, що власними (самоврядними) повноваженнями є повноваження якими органи місцевого самоврядування «вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції» [1, ст. 143].

Статтею 79 Закону України «Про адміністративну процедуру» передбачено, що «суб'єктом розгляду скарги є адміністративний орган вищого рівня (з урахуванням особливостей, визначених частиною третьою цієї статті), якщо інший суб'єкт не передбачений законом» [2, ч. 1 ст. 79].

«У разі відсутності адміністративного органу вищого рівня скарга щодо прийнятого адміністративного акта, процедурних рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу подається до того самого адміністративного органу... Такий адміністративний орган має статус суб'єкта розгляду скарги» – також зазначено цій статті [2, ч. 3 ст. 79].

Так, задля з'ясування належного суб'єкта розгляду скарги щодо здійснення органом місцевого самоврядування власних (самоврядних) повноважень необхідно з'ясувати які саме органи є вищими відносно інших. Слід зауважити, що ані Конституцією України, ані Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» прямо не передбачено чіткої ієрархії органів місцевого самоврядування. Разом з цим, висновок про ієрархічність місцевого самоврядування можна зробити із системного тлумачення окремих норм цього Закону.

Частиною 1 ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлено, що «територіальна громада є первинним суб'єктом місцевого самоврядування, а також носієм його функцій і повноважень» [3, ч. 1 ст. 6].

Статус рад визначено ч. 1 ст. 10 цього Закону. Так, «Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами» [3, ч. 1 ст. 10].

Щодо порядку створення виконавчих органів місцевого самоврядування цей Закон зазначає наступне: «Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада у межах затверджених нею структури і штатів може створювати відділи, управління та інші виконавчі органи для здійснення повноважень, що належать до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад» [3, ч. 1 ст. 54].

З цих норм вбачається, що найвищим адміністративним органом в системі місцевого самоврядування є відповідна рада. Рада як представницький орган місцевого самоврядування утворює виконавчі органи місцевого самоврядуван-

ня: виконавчий комітет та інші виконавчі органи (відділи, управління, департаменти тощо). Створюючи виконавчі органи, рада наділяє їх компетенцією з вирішення питань місцевого значення відповідно до закону.

Враховуючи, що рада наділена компетенцією з вирішення питань місцевого значення як представницький орган, а виконавчі органи місцевого самоврядування утворюються та наділяються такою компетенцією за рішенням ради, можна стверджувати, що за ознакою первинності джерела походження владних повноважень рада є найвищим органом у системі органів місцевого самоврядування, оскільки повноваження ради походять з першоджерела повноважень місцевого самоврядування – від територіальної громади, тоді як владні повноваження виконавчих органів є похідними.

Окрім наведеного, варто виділити такі ознаки ієрархічності органів місцевого самоврядування як підзвітність та підконтрольність. Наявність таких взаємовідносин між органами місцевого самоврядування свідчить про ієрархічний характер взаємовідносин. Очевидним є те, що орган місцевого самоврядування є ієрархічно нижчим за інший орган місцевого самоврядування, якому він підзвітний та підконтрольний у питаннях здійснення власних (самоврядних) повноважень.

Так, на статус ради в системі органів місцевого самоврядування вказує те, що «виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам» [3, ч. 2 ст. 11].

У той же час, на статус виконавчого комітету вказує те, що «виконавчий комітет ради координує діяльність відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, заслуховує звіти про роботу їх керівників» [3, п. 2 ч. 2 ст. 52].

Варто зауважити, що Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» не визначено орган, якому рада підзвітна та підпорядкована у питанні здійснення власних (самоврядних) повноважень. Таким чином, оскільки інші органи підзвітні та підконтрольні раді, вона є вищим органом для виконавчих органів місцевого самоврядування. Водночас виконавчий комітет є вищим органом по відношенню до інших виконавчих органів ради. Отже, органи місцевого самоврядування за ознакою підзвітності та підконтрольності перебувають в ієрархії «рада – виконавчий комітет – виконавчий орган», де кожний наступний орган підзвітний та підконтрольний усім попереднім.

Варто зауважити, що Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» прямо передбачено право органів місцевого самоврядування скасовувати рішення підпорядкованих виконавчих органів, що також свідчить про наявність ієрархічних зв'язків: орган місцевого самоврядування який може скасовувати рішення іншого органу, вочевидь, є вищим за такий орган. Більш того, логічним є покладення функцій органу оскарження саме на той орган, який вже і так уповноважений скасовувати акти інших адміністративних органів.

Так, оскільки «виконавчий комітет має право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, управлінь, інших виконавчих органів ради, а також їх посадових осіб», доречним є покладення відповідних функцій з роз-

гляду скарг щодо інших виконавчих органів місцевого самоврядування [3, п. 2 ч. 2 ст. 52].

Варто звернути увагу, що п. 15 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до виключної компетенції ради віднесено аналогічні повноваження зі скасування рішень виконавчих органів, що вимагає розмежування компетенції цих органів з розгляду скарг [3, п. 15 ч. 1 ст. 26].

З усього наведеного вище вбачається, що рада є найвищим органом у системі місцевого самоврядування, а отже є суб'єктом розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність ради. Крім цього, рада також є суб'єктом розгляду скарги відносно виконавчого комітету. Суб'єктами розгляду скарги щодо інших виконавчих органів ради є рада та виконавчий комітет. Виявлено, що норми п. 15 ч. 1 ст. 26 та п. 3 ч. 2 ст. 52 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» є вочевидь колізійними, оскільки повноваження виконавчого комітету зі скасування актів виконавчих органів фактично дублюють такі самі повноваження ради, які у законі зазначені як виключні повноваження (тобто такі, які належать тільки раді). Задля усунення такої колізії, а також з метою оптимізації процедури розгляду скарги вбачається доречним розмежувати повноваження з розгляду скарг шляхом:

- доповнення ст. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» нормою, якою прямо визначити ієрархію органів місцевого самоврядування, тобто передбачити які органи місцевого самоврядування є «вищим органом» для інших органів місцевого самоврядування;
- розділення повноважень, визначених п. 15 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», на повноваження зі скасування актів за власною ініціативою та повноваження зі скасування актів за результатом розгляду скарг;
- визначення у ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», що рада є суб'єктом розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність виконавчого комітету;
- визначення у ст. 52 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», що виконавчий комітет є суб'єктом розгляду скарг щодо інших виконавчих органів місцевого самоврядування.

У даній роботі досліджено суб'єктний склад органів адміністративного оскарження щодо здійснення органами місцевого самоврядування власних (самоврядних) повноважень. Подальші дослідження у сфері впровадження інституту адміністративного оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування включатимуть дослідження щодо організаційно-процедурного аспекту впровадження інституту адміністративного оскарження.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.03.2025).

2. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України..* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2073-20> (дата звернення: 23.03.2025).

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.03.2025).

Ключові слова: адміністративний акт, адміністративне оскарження, суб'єкт розгляду скарги, ієрархія місцевого самоврядування.

Keywords: administrative act, administrative appeal, complaint review entity, local government hierarchy.

Негара Олена Віталіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри адміністративного і фінансового права*

СЕГМЕНТУВАННЯ СТАТУСІВ НЕЗАЛЕЖНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ І ЧЛЕНІВ ТРУДОВОГО АРБІТРАЖУ (ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ)

Незалежні посередники та члени трудового арбітражу визначені Законом України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) як надавачі публічних послуг [1]. Правовий статус *незалежних посередників* визначається Законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» (далі – Закон № 137/98-ВР) [2] та Положенням про посередника, затвердженим Наказом Національної служби посередництва і примирення (далі – НСПП) (далі – Положення про посередника) [3].

Відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону № 137/98-ВР, «незалежний посередник – визначена за спільним вибором сторін особа, яка сприяє встановленню взаємодії між сторонами, проведенню переговорів, бере участь у виробленні примирною комісією взаємоприйнятного рішення» [2], а п. 1 ч. 5 ст. 8 встановлено, що «у разі потреби примирна комісія залучає до свого складу незалежного посередника» [2].

Положення про посередника пропонує інше визначення терміну «посередник» та інші підстави для його залучення до складу примирної комісії. Так, відповідно до п. 1.2. Положення про посередника, посередником слід вважати підготовлену НСПП особу, яка в разі визначення її за спільним вибором сторін колективного трудового спору (конфлікту), набуває статус незалежного посередника [3]. Згідно з п. 1.3. Положення про посередника, незалежним посередником слід вважати визначену за спільним вибором сторін колективного трудового спору (конфлікту) особу, що сприяє встановленню взаємодії між сторонами, проведенню переговорів, бере участь у виробленні примирною комісією